

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin

Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 12 kwietnia 2014 r.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
we Wrocławiu**

W związku z konsultacjami społecznymi projektu zarządzenia RDOŚ w sprawie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Bardzkie PLH020062, przedkładamy następujące uwagi:

1. Dokumentacja, na podstawie której sporządzono projekt zarządzenia, w przypadku tego obszaru jest niekompletna, słaba merytorycznie i wydaje się niezgodna ze specyfikacją na jej sporządzenie. W szczególności:
 - a) zupełnie brak odniesienia się do uwag i wniosków zgłaszanych w ramach prac ZLW, mimo że takowe były zgłaszane
 - b) pomimo wielokrotnych uwag, opisy kompetencji niektórych organów w tab. 1.7 są niepełne lub niekompletne,
 - c) o siedlisku 6190 napisano, że zostało dodane do SDF w 2012 r. na podstawie badań zleconych przez GDOŚ i że nie weryfikowano go w terenie lecz przyjęto wg SDF – jednak, żadnych takich badań nie ujęto w zestawieniu źródeł informacji!
 - d) zupełnie niejasne, co oznacza liczba stanowisk w Tab. 2.6 – czy Autorzy uważają, że w obszarze są tylko 4 stanowiska żyznych i 3 stanowiska kwaśnych buczyn?
 - e) w tab. 2.6 stan rozpoznania większości siedlisk przyrodniczych wskazano jako dobry, a zweryfikowano tylko niewielką próbkę stanowisk – budzi to zasadnicze wątpliwości co do rzetelności dokumentacji, zwłaszcza wobec istniejących informacji przyrodniczych, że świetliste dąbrowy, lasy klonowo-lipowe, murawy kserotermiczne z *Festuca pallens* oraz siedliska naskalne są znacznie szerzej rozpowszechnione niż wskazano to na mapie.
 - f) wątpliwe diagnozy siedlisk naskalnych – w opisie siedliska 8220 wskazano na występowanie zespołu *Asplenietum trichomano-rutae-murariae*; wymaga więc przedyskutowania, czy nie należy interpretować tu występowania także siedliska 8210?
 - g) jeżeli nie weryfikowano w terenie siedlisk 6210 i 6410 mających w obecnym SDF ocenę D, to skąd wiadomo, że ta ocena jest słuszna, tj. że reprezentatywność tych siedlisk jest nieznacząca?

- h) czy Autorom rzeczywiście udało się znaleźć w buczynach Gór Bardzkich żywca gruczołowatego *Dentaria glandulifera*?
- i) erozja i „uszkadzanie drzewostanów na skutek erozji” w lasach zboczowych – siedlisko 9180 – to nie zagrożenie, ale podstawowy czynnik decydujący o istnieniu i specyfice tego typu siedliska przyrodniczego!
- j) opis siedliska przyrodniczego 91E0 przeczy tezie, że reprezentatywność tego typu siedliska w obszarze jest nieistotna.

W związku z powyższymi uchybieniami, wydaje się że formułowanie planu zadań ochronnych na podstawie przedstawionej dokumentacji jest przedwcześnie. Czy została ona przyjęta przez RDOŚ, a jeśli tak, to czy środki za nią zapłacone uznane zostały za wydatki kwalifikowane w projekcie POIiS dofinansowanym przez Unię Europejską?

2. Na podstawie informacji przedstawionych w dokumentacji PZO wnosimy o uznanie łągów 91E0 za przedmiot ochrony (opis dowodzi, że łąki w obszarze są w pełni reprezentatywne, nie można więc utrzymać oceny reprezentatywności jako D), a w konsekwencji o określenie dla nich zagrożeń, celów i działań ochronnych.
3. Zgodnie z zasadami techniki prawodawczej, akt prawa miejscowego, jakim jest zarządzenie RDOŚ, powinien ustanawiać jednoznaczne i powszechnie zrozumiałe normy prawne. Muszą one być jednoznaczne i zrozumiałe bez odwoływania się do zewnętrznych dokumentacji ani do publikacji, chyba że zostało wyraźnie wskazane, jaka publikacja lub dokumentacja określa treść normy. Cele działań ochronnych nie spełniają tego wymogu. W szczególności:
 - a) nie wiadomo, co oznacza „utrzymanie stanu siedliska „FV”, ani „utrzymanie stanu siedliska co najmniej na poziomie U1” – cele te odnoszą się do nie zdefiniowanych prawnie stanów ochrony FV, U1 i U2, których kryteria mogą być przez strony trzecie (GIOŚ) zmieniane w okresie obowiązywania planu, a tym samym zmieniałyby się treść normy, co jest niedopuszczalne;
 - b) cel „zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie (co najmniej U1)” oznacza dopuszczenie pogorszenia ocen pewnych wskaźników z FV do U1, a wskaźników niekardynalnych nawet do U2, co byłoby niezgodne z art. 6(2) dyrektywy siedliskowej, ponadto utrzymanie stanu U1 niekoniecznie jest „niepogorszeniem” gdyż stan ten może oznaczać np. stały powolny ubytek powierzchni siedliska (U1 za parametr powierzchni);
 - c) „Utrzymanie stanu niepogorszonego” ciepłolubnych dąbrów nie jest prawidłowym legislacyjnie opisem celu, gdyż nie zdefiniowano, jaki jest ten stan.

W opisie celów należy wprost opisać, jakie kryteria i wskaźniki powinny być spełnione (jakie wartości osiągnięte), by uznać cel za osiągnięty.

4. W leśnych siedliskach przyrodniczych, mające rzeczywiście miejsce „zubożenie różnorodności biologicznej w związku ze zbyt małą obecnością martwych i umierających drzew stojących i leżących” (a w rzeczywistości także związane z deficytem drzew starych i rozmaitych makrosiedlisk związanych z drzewami starymi, uszkodzonymi, zamierającymi i martwymi) nie jest naturalnym zanikiem cech siedliska (J03.01), ale skutkiem gospodarki leśnej (B02) i tak powinno być zakodowane.
5. W ocenie zagrożeń, zupełnie nietrafne wydaje się wskazywanie erozji zboczowej jako zagrożenia dla lasów zboczowych (siedlisko 9180), ich specyfika polega właśnie na zachodzeniu w nich takich procesów.

6. Naskalne siedliska szczelinowe (8220) na skalach w lasach mogą być zagrożone także zmianami mikroklimatycznymi wskutek wycinania drzew (np. przeprowadzenia rębni) wokół skał.
7. Zabiegi czynnej ochrony siedliska 6190 wymagają ostrożności. Murawy typu 6190 występują zawsze w mozaice ze świetlistymi dąbrowami oraz zaroślami ciepłolubnymi. Należy zagwarantować, że ewentualne działania ochronne nie zniszczą tego mozaikowego układu, w szczególności nie będą np. niszczyć zarośli irgi zwyczajnej *Cotoneaster integerrimus*, która jest gatunkiem bliskim zagrożenia na Dolnym Śląsku.
8. Proszę o określenie w treści zarządzenia, co oznacza „ekstensywne” użytkowanie trwałych użytków zielonych, zapisane jako działanie obligatoryjne dla niektórych siedlisk przyrodniczych. Należy tu wprowadzić konkretne kryteria „ekstensywności”, umożliwiające rozstrzygnięcie, czy norma jest przestrzegana, czy nie.
9. Zgodnie z zasadami techniki prawodawczej, akt prawa miejscowego, jakim jest zarządzenie RDOS, powinien ustanawiać jednoznaczne normy prawne. Niedopuszczalne jest zapisywanie, jako działania ochronnego, „Użytkowania zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW”, gdyż takie określenie odwołuje się do przyszłych, nieistniejących jeszcze dokumentów (PROW), co samo w sobie jest niedopuszczalne, a poza tym nie ma żadnej gwarancji, że odpowiedni pakiet w przyszłym PROW będzie rzeczywiście właściwy dla ochrony wskazanego siedliska. W opisie działania należy konkretnie, nie tworząc odwołań do nieistniejących dokumentów zewnętrznych, wskazać warunki brzegowe i zasady, których stosowanie jest właściwym środkiem ochronnym dla siedliska.
10. Wnosimy o uzupełnienie środków ochronnych o:
 - a) wyłączenie z użytkowania gospodarczo-leśnego wszystkich płątów siedliska przyrodniczego 9180,
 - b) wyłączenie z użytkowania rębego stref buforowych na 30-50m od wychodni skalnych, w celu ochrony mikroklimatu naskalnych siedlisk szczelinowych.
11. Martwe drzewa w buczynach i grądach powinny być pozostawiane także w ilości >5 szt/ha. Nie widzimy powodów, by czynić wyjątek od pozostawiania martwych drzew w lasach na stromych stokach – wnosimy o wykreślenie; natomiast drzewa przy drogach i szlakach – stwarzające niebezpieczeństwo – można ewentualnie przewracać i pozostawiać jako leżące.

Zwracamy jednak uwagę, że powodem braku martwych drzew lasach nie jest usuwanie drzew martwych, ale usuwanie drzew zanim zdążą się zestarzeć i stać się martwe. Środek ochrony „pozostawianie martwych drzew” jest więc nieadekwatny do zidentyfikowanego zagrożenia i powodów słabej oceny stanu ochrony lasów. Należałoby zastosować tu szersze spektrum środków, jak np.:

 - a) pozostawianie, w gospodarce leśnej, nienaruszonych 5-10% każdego użytkowanego rębnie drzewostanu (ważne, by odnosić to do każdego drzewostanu, a nie do łącznego arealu siedliska), z pozostawieniem następnie takich biogrup do naturalnej śmierci i rozkładu tworzących je drzew,
 - b) pozostawianie nienaruszonych fragmentów drzewostanu w strefach przypotokowych,
 - c) konsekwentne pozostawianie drzew zamierających, zahubionych, złamanych itp.
 - d) stosowanie podwyższonego, z przyczyn przyrodniczych, wieku dojrzałości rębnej drzewostanów,

Ponadto, konieczne wydaje się wskazanie takich modyfikacji gospodarki leśnej, które zagwarantują zachowanie swoistego składu gatunkowego buczyn, grądów i dąbrów.

12. Zasadnym środkiem ochronnym jest pozostawienie bez wskazań gospodarczych – jako powierzchni referencyjnych – niektórych wydzieleni siedlisk 9110, 9130, 9170, 9180 i 9190. ale lista wskazanych wydzieleni jest bardzo krótka i nie wystarczy dla zachowania reprezentatywnych płatów tych siedlisk (zwłaszcza 91110) w obszarze. Wnosimy, by poszerzyć tę listę, tak by obejmowała łącznie nie mniej niż po 50 ha kwaśnych buczyn, żyznych buczyn i kwaśnych dąbrów, oraz wszystkie znane płaty klonowo-lipowych lasów zboczowych – ewentualnie, by opracowanie i dokonanie takiego powiększenia (ze wskazaniem w/w parametrów docelowych) ująć jako działanie ochronne do wykonania.
13. Czy na pewno obecna gospodarka leśna gwarantuje „zachowanie starodrzewi i dziuplastych drzew”? Jakie przesłanki wskazują, że tak jest? Prognozy oddziaływania planów urządzenia lasu na środowisko wskazują coś wręcz przeciwnego – że obecna gospodarka leśna spowoduje, w okresie planów, spadek powierzchni starodrzewi i przekształcenie wielu z nich w drzewostany o strukturze KDO i KO.
14. Proszę skonkretyzować „ograniczenie” cięć rębnych w miesiącach letnich, tak żeby ta norma prawna mogła być w przyszłości weryfikowana pod kątem jej przestrzegania lub nieprzestrzegania.

z poważaniem